

Leader har vuxit upp – från eget program till hyllad metod

Alla pratar om Leader. Det beror bland annat på att Leader nu tagit steget från att ha varit ett eget program till att bli en välbeprövad och hyllad metod för landsbygdsutveckling.

Leader har funnits som arbetssätt i EU sedan 1991 och i Sverige sedan 1996. Under de två senaste programperioderna har Leader funnits på en begränsad del av Sveriges landsbygd, men då som eget program i form av Leader II och nu senast som gemenskapsinitiativet Leader+. Under nuvarande EU-programperiod (2007–2013) finns inte Leader med som ett eget program utan ingår istället som en metod i landsbygdsprogrammet.

Leader och landsbygdsprogrammet

Ett syfte med landsbygdsprogrammet är att olika aktörer på landsbygden ska samarbeta mera för att driva på utvecklingen i just deras hembygd. Därför har nu Leader gått från att vara ett eget program till att användas som en metod för att uppnå målen med landsbygdsprogrammet. Målsättningarna för Leader är därför samma som för landsbygds-

programmet i stort. Det vill säga att främja en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden. Cirka sex procent av hela budgeten för landsbygdsprogrammet skall genomföras med Leadermetoden.

Från norr till söder finns Leaderområden

I många landsbygdsområden har

”LEADER är en förkortning av franskans ”Liason Entre Actions de Développement de l’Economie Rurale” vilket betyder ungefär ”länkar mellan åtgärder för att utveckla landsbygdens ekonomi”.

nu Leaderområden bildats. Målsättningen är att 75 procent av befolkningen på landsbygden ska omfattas av Leadermetoden. Under våren 2009 kommer de sista Leaderområdena att formellt godkännas vilket innebär att Sverige då får ett 60-tal Leaderområden. Leaderområdena har bildats genom att boende och

organisationer inom ett visst område gått samman, och tillsammans med myndigheter och företag arbetat fram en plan för lokal utveckling.

Det unika partnerskapet

I varje Leaderområde har sedan ett partnerskap inrättats mellan representanter från offentlig, ideell och privat sektor som tillsammans bildat en lokal aktionsgrupp, LAG (Leaderområdets styrelse). I

LAG har alla tre sektorerna jämbördiga roller och får ta ett gemensamt ansvar för utvecklingsarbetet i området. Partnerskapet i Leader har en större tyngd än många andra liknande partnerskap eftersom det har beslutanderätt över prioriteringar. Det är LAG, det vill säga partnerskapet, som bestämmer vilka projekt som den

gemensamma utvecklingsbudgeten skall användas till. Genom partnerskapet i Leader blir den privata och ideella sektorn tillsammans i majoritet och får därigenom beslutanderätt över offentliga medel. Detta är unikt för Leader och något helt nytt för Sverige.

Frågor och svar om Leader:

- *Vad är Leader?* Leader är en samarbetsmetod inom landsbygdsprogrammet som tagits fram i syfte att utveckla landsbygden inom EU. Metoden bygger på partnerskap mellan ideell, offentlig och privat sektor som går samman för att utveckla goda idéer.
- *Vad betyder Leader?* LEADER är en förkortning av franskans "Liason Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale" vilket betyder "Länkar mellan åtgärder för att utveckla landsbygdens ekonomi".
- *Vad är LAG?* LAG är en förkortning av Lokal Aktionsgrupp och fungerar som Leaderområdets styrelse. I LAG sitter representanter från ideell, privat och offentlig sektor. Det är LAG som har beslutande rätten över de lokala utvecklingsmedlen.
- *Varför behöver jag känna till Leader?* Om du bor i ett Leaderområde kan du finansiera en projektidé genom Leader. Gärna en idé som kan genomföras som ett samarbete mellan privat, offentlig och ideell sektor. Om du inte bor inom nuvarande Leaderområden kan det vara bra att veta att nya områden kommer att etableras under början av 2009. Målet är att omkring 75 procent av befolkningen på landsbygden ska omfattas.
- *Hur vet jag om jag tillhör ett Leaderområde?* Länsstyrelsen vet vilka Leaderområden som är godkända i respektive län. På Jordbruksverket, SJV, finns också en speciell avdelning som arbetar med Leader, Team Landsbygd. De har också uppdaterad information om alla Leaderområden: www.sjv.se. Landsbygdsnätverket, vid SJV, som också arbetar med Leader kan hjälpa dig med den typen av information: www.landsbygdsnätverket.se

Leader som arbetsmetod

Vad innebär det då att arbeta enligt Leadermetoden? Kort kan man säga att Leader ska stödja nyskapande metoder för utveckling och förnyelse med utgångspunkt från lokala förutsättningar och lokala initiativ.

För att beskriva Leader och Leadermetoden finns det några nyckelord som brukar användas; lokal förankring, underifrånperspektiv,

"Leader är en metod som innebär att ta tillvara lokalt engagemang och lokal kunskap"

WWW.SJV.SE

trepartnerskap och sektorsövergripande, överförbarhet, nätverkande och samarbete samt innovation och nytänkande. Dessa nyckelord eller kriterier är det som närmast kan förklara hur Leader ska utövas i praktiken.

Lokal förankring och partnerskap

Att arbeta med landsbygdsutveckling och med Leader som verktyg innebär

att allt arbete utgår från lokala förutsättningar och lokala initiativ. Med Leadermetoden ska den utvecklingspotential som redan finns i området frigöras och utvecklas. Centralt för Leadermetoden är det gemensamma ansvaret för lokalsamhället. Och där samarbetet mellan samhällets olika sektorer, bland annat genom LAGs trepartnerskap, blir den bästa grunden för långsiktig och hållbar utveckling.

Nätverkande och nytänkande

I Leader ska samarbete och nätverkande uppmuntras. Metoden bidrar därför till att nya samarbetskulturer och foran uppstår. Människor som kanske aldrig skulle ha träffats, möts för att diskutera det gemensamma lokala utvecklingsarbetet. Arbetet i LAG innebär också att ny kunskap tillförs de olika sektorerna i samhället. Kreativa och innovativa arbetsätt får extra stort utrymme i Leader och gör metoden till en arbetsform som ger landsbygden stora möjligheter att hitta nya konkurrenskraftiga och företagsamma (samt överförbara) lösningar för utveckling.

Foto: Johanna Melkersson

Fler frågor och svar om Leader:

- *Hur fattas beslut inom Leader?*
Alla projekt som beslutas inom Leader fattas av LAG (Leaderområdets styrelse) med representanter från offentlig sektor, näringsliv och ideella föreningar inom de delaktiga kommunerna. LAG träffas flera gånger per år för att besluta om projektansökningar. Efter att beslut är fattat skickas ansökan för godkännande och diarieföring till länsstyrelsen och därefter till Jordbruksverket.
- *Hur väljer LAG vilka projekt som ska få stöd?* För varje Leaderområde finns en utvecklingsstrategi, som beskriver området, talar om vilka resultat Leader ska åstadkomma och vad man ska arbeta med för att nå dem. Detta är LAGs viktigaste dokument. Dokumentet ligger till grund för alla projektbeslut.
- *Hur ansöker jag om ett Leaderprojekt?* Kontakta det lokala Leaderkontoret för att få råd och stöd om din projektidé.
- *Vad är viktigt att tänka på när man planerar och vill ansöka om ett Leaderprojekt?* Arbeta gärna tillsammans med andra fram er projektidé, gärna i samarbete med Leaderkontoret. Tänk noga igenom vilka aktiviteter ni ska genomföra, hur mycket tid och pengar som går åt och vilka som ska vara med. Hur gynnas bygden av projektet? Vilka är de långsiktiga effekterna av projektet? Hur väl stämmer projektidén in med den lokala Leaderstrategin?
- *Hur kan man se vilka typer av projekt som Leader kan finansiera?* Från förra Leaderperioden finns en projektdatabas tillgänglig, www.leaderplus.se. Den är numera en stor källa till kunskap, inspiration och erfarenhet. Nya Leaderprojekt hittar du i en projektdatabas på www.sjv.se under e-tjänster/landsbygdsprojekt.

Jag har en idé – hur gör jag?

Leader kan hjälpa till att förverkliga idéer som finns kring landsbygdsutvecklingen i just ert område.

Leader handlar till stor del om samarbete. Därför uppmanas projektsökare att fundera över hur projektet kan genomföras som ett samarbete mellan privat, offentlig och ideell sektor. För att en projektidé ska kunna få stöd måste den överensstämma med den strategi (Leaderplan) som finns framtagna för det Leaderområdet. Projektidén måste också bidra

till att uppfylla något av målen inom de olika axlarna i landsbygdsprogrammet. När LAG sedan beslutar vilka projekt som beviljas stöd sker prioriteringar bland annat med utgångspunkt från i vilken utsträckning ansökan bidrar till att uppfylla målen i Leaderplanen. Om det du ska göra i projektet inte stämmer in på strategin är det inte säkert att du kan få stöd. För att ansöka om ett Leaderprojekt vänder du dig till det lokala Leaderkontoret som (oftast) finns i ditt egna Leaderområde.

Tre råd som gör din idé mer Leader!

1. Kom inte ensam! Leader är samarbete och nätverkande. Försök att hitta nya och spännande samsarbetskonstellationer i det blivande projektet. Gärna med de tre sektorerna privat, offentlig och ideell sektor representerade.
2. Vad är det som är nytt med projektidén? Leader stöttar innovationer och nytänkande. För att idén ska kunna godkännas som

ett Leaderprojekt krävs ett viss mått av nytänkande. Fundera över i vilken mån din projektidé är det? Kanske är projektidén ny i området? Kanske är samarbetet innovativt med nya projektpartners som aldrig tidigare samarbetat?

3. Kan andra ta efter? Kan projektets resultat användas som modell av någon annan? Ett viktigt kriterium i Leader är just överförbarhet. Vad kan andra lära sig av projektet?

Leader ett nätverk i Sverige och Europa!

Leader är inte endast en lokal eller nationell föreelse utan finns i alla europeiska länder. Samarbete och nätverkande mellan olika Leadergrupper så väl inom Sverige som emellan andra länder är något som uppmanas inom Leader.

I Sverige finns Landsbygdsnätverket, ett medlemsnätverk för alla aktörer på landsbygden som på olika sätt berörs av landsbygdsprogrammet. Nätverket har över 100 medlemsorganisationer och dess kansli finns placerat på SJV i Jönköping. Landsbygdsnätverket samordnar olika nationella aktiviteter så som erfarenhetsutbyte, utbildningar och andra typer av konferenser för de olika aktörerna i nätverket, där bland andra alla Leadergrupperna ingår.

Transnationella och interregionala projektsamarbeten inom Leader

En speciell budgetpost i Leader ska användas till samarbeten både mellan Leaderområden från olika länder och mellan Leaderområden i

Nätverkens nätverk

Ett landsbygdsnätverk, motsvarande Svenska Landsbygdsnätverket, finns för alla nätverk i Europa, det så kallade Contact Point. Contact Point är placerat i Bryssel och har som syfte att sprida information och erfarenheter mellan länderna i EU.

Sverige, de så kallade transnationella och interregionala samsarbetsprojekten. Det betyder att man genom att skaffa projektpartners i andra länder kan samarbeta i ett transnationellt

Fortsättning på nästa sida

Fortsättning från föregående sida
Leaderprojekt. Motsvarande gäller
för det interregionala projektsamar-
arbetet om en projektidé berör fler
områden i Sverige. Samarbetet inom
Föreningen Ung på landsbygden,
U Land, är ett exempel på ett
interregionalt projektsamarbete där
projektarbetet sträcker sig över flera
Leaderområden. Om du är intres-
serad av dessa typer av projekt kan
ditt lokala Leaderkontor hjälpa
till. För att få hjälp med internatio-
nella kontakter kan du vända dig
till Landsbygdsnätverket i Sverige
och Hans-Olof Stålgren med e-post:
hans-olof.stalgren@hush.se

Vill du veta mer?

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva

Stortorget 7, 111 29 Stockholm
Telefon 08-24 13 50, e-post: info@
helasverige.se
www.helasverige.se

Länsbyggeråden

Kontaktuppgifter till länsbyggeråden
hittar du på: www.helasverige.se

Jordbruksverket

Här finns avdelningen Team Lands-
bygd som bland annat har Leader
som ansvarsområde: www.sjv.se.
Information om Leader hittas under
”stöd till landsbygden”.

Landsbygdsnätverket

Medlemsnätverk för intressenter på
landsbygden. Kansliet är placerat vid
SJV i Jönköping. Arrangerar bland
annat utbildningar och konferenser
www.landsbygdsnätverket.se

Sveriges länsstyrelser

Samlingsportal: www.lst.se

EU-kommission

www.enrd.eu

Föreningen Ung på landsbygden

Ungdomsnätverk inom Leader:
www.u-land.se

Leader+nätverket

Projektdatabas: www.leaderplus.se

Informationsbladet har tillkommit genom
finansiering från Landsbygdsnätverket

Här finns Leaderområden!

1. Astrid Lindgrens hembygd
www.astridlindgrenshembygd.se
2. Bergslagen
www.leaderbergslagen.se
3. Blekinge
www.leaderblekinge.se
4. Dalsland Årjäng
www.amal.se/page/21988/leaderdals-
landarjäng.htm
5. DalÄlvarna
www.leaderdalalvarna.se
6. Falun-Borlänge
www.leaderfalunborlange.se
7. Folkungaland
www.folkungaland.se
8. Gotland
www.leadergotland.se
9. Gränslandet
www.granslandet.se
10. Gästrikbygden
www.leadergastrikebygden.se
11. Göta Älv
www.leadergotaalv.wordpress.com
12. Göteborgs insjörike
www.gr-lbr.se/leader5
13. Hälsingebygden
www.leaderhalsingebygden.se
14. Höga Kusten
www.leaderhogakusten.se
15. Inlandet
www.leaderinlandet.se
16. KalmarÖland
www.kalmaroland.se
17. Kustlandet
www.kustlandet.se
18. Kustlinjen
www.leaderkustlinjen.se
19. Leader kustbygd, Halland
20. Leader landsbygd, Halland
Leader Halland, samlingsportal
www.leaderhalland.se
21. Leader Lappland
www.sorsele.se/default.
asp?pageid=5897
22. Leader Polaris
www.gellivare.se/templates/
Page_3083.aspx
23. Leader Södertäljes landsbygd
www.sodertaljelandsbygd.se/
24. Leader Tornedalen
www.haparanda.se/filearchive/
haparanda-stad/nyheter/leader/leader-
tornedalen.pdf
25. Leader Åres gröna dalar
www.aresgronadalar.se
26. Linné
www.leaderlinne.se
27. Mare Boreale
www.mareboreale.se
28. Mellansjölandet
www.mellansjolandet.se
29. Mitt i Småland
www.mittismaland.se
30. Mittland
www.leadermittland.se
31. Nedre Dalälven
www.leader-nedredalalven.org
32. Norra Mälmarstranden
www.leadernorramalarstranden.se
33. Närheten
www.narheten.se
34. Ranrike Norra Bohuslänlänk
www.tillvaxtbohuslan.se/page/1101/
leaderranrikenorrabohuslan.htm
35. Östra Skaraborg
36. Västra Skaraborg
37. Norra Skaraborg
Leader Skaraborg, samlingsportal
www.leaderskaraborg.se
38. Sjuhärad
www.leader-sjuharad.se
39. Skåne Nordväst Södra
40. Norra Skåne Nordväst
41. MittSkåne
42. Lag PH
43. Skånes Ess
44. Lundaland
45. Söderslätt
46. Ystad-Österlenregionen
Leader Skåne, samlingsportal
www.leaderskane.se
47. Småland Sydost
www.leadersydost.se
48. Sommenbygd
www.sommenbygd.nu
49. Spira fyrkanten
www.spirafyrkanten.se
50. Storsjöbygden
www.leaderstorsjobygden.se
51. Södra Fjällen
www.sodrafjallen.se
52. Terra et Mare
www.terraetmare.se
53. Timråbygden
www.leadertimra.se
54. Trekom
www.trekomleader.se
55. Tresam Leadergrupp
www.3sam.eu
56. Upplandsbygd
www.upplandsbygd.se
57. URnära
www.urnara.se
58. Utveckla Roslagen och Stockholms
skärgård, UROSS
www.utvecklaroslagen.se
59. Värmlands BergsLAG
www.filipstad.se/toppmeny/narings-
livarbete/sokastod.4.71b8817e118ef8
bf58c80003594.html
60. Västra Mälardalen
www.leadervastramalardalen.se
61. Västra Småland
www.leadervastrasmaland.se
62. Växtlust Värmland
www.sunne.se/sv/naringsliv-och-
arbete/Ekonomiskt-stod/Leader-
Vaxtlust-Varmland/